

Hudcová Lucie: Velryba a karibu v kultuře severoaljašských eskymáků

Lucie Hudcová přivádí čtenáře své bakalářské práce na sever Aljašky ke kmeni Inupiaq. Popisuje lov karibu u skupin žijících ve vnitrozemí a lov velryb při pobřeží, aby pak pokračovala tím, jak lov velryb a karibu utváří sociální strukturu a náboženství.

Práce je v nejlepším slova smyslu „školní prací“, v níž tuším formující vliv vedoucího práce – dát erudovanému zájmu o eskymáky teoretické ukotvení a postavit jejich etnografický popis do světla určité výzkumné otázky. Autorka pak velmi vhodně volí paradigma kulturní ekologie, zaměřuje se na odlišné subsistenční strategie obyvatel vnitrozemí a pobřeží a svůj text strukturuje v souladu s tím.

Z hlediska atributů bakalářské práce patří zpracování k příkladným. Autorka sbírá data snad z většiny relevantní dostupné literatury, a to i přesto, že většina je v angličtině. V dobře strukturovaném textu čtenáři srozumitelně představuje své cíle, teoretická východiska, snaží se vypořádat s terminologickými problémy, daří se jí zachytit kulturu Inupiaq nejen v geografickém kontextu, ale solidně rekapituluje i historii výzkumů v oblasti. Samotná data vhodně sumarizuje, vyvozuje přiměřené závěry. Provázanost textu s dobře vybranou obrazovou přílohou poskytuje čtenáři možnost vytvořit si o životě Inupiaqů (minimálně na počátku 20 století) plastickou představu. I formální stránce je věnována náležitá pozornost.

Přesto bych si dovolil několik pochybností. První se týká cíle práce a souvislosti s teoretickými východisky. Vliv subsistence na kulturu zdůrazňuje již neoevolucionismus, který autorka jako zdroj kulturní ekologie a kulturního materialismu zmiňuje. Analýza dat však jakoby ustrnula u zdůraznění tohoto vlivu. V teoretické části nás sice autorka seznamuje s představiteli obou zmiňovaných směrů, jejich základními tezemi, zmiňuje např. Harrisovy termíny infrastruktura, struktura, superstruktura, v samotném představení dat však již s těmito pojmy nepracuje, nesnaží se je nějak vztáhnout na zkoumaná data, ukázat třeba jejich vhodnost, či nevhodnost. Ukazuje se tak, že cílem práce nebylo se kriticky vztáhnout k paradigmatu kulturní antropologie a kultura Inupiaqů nebyla zvolená proto, aby autorka mohla tato teoretická východiska nějak diskutovat, ale že východisko subsistenční strategie bylo vhodným klíčem k představení eskymáků .

Druhá výtká souvisí s první v tom smyslu, že autorka nedostatečně rozlišuje mezi popisy kultury Inupiaqů jednotlivých autorů. Většina z popisů je jednak starší než paradigma kulturní ekologie, časté jsou pak zprávy „jakoby z druhé ruky“. Tato skutečnost občas z textu trochu mimoděk vystoupí – např. že autoři vycházeli z popisu informátorů, kteří jen vzpomínali na nějakou starší dobu. Představovaná data však nejsou z tohoto hlediska nějak tříděna a rozlišována. Zároveň je čtenář trochu mimoděk (a jistě v dobré vůli) uváděn v omyl tím, že autorka píše v přítomném

čase, jako bychom se setkávali s dnešními eskymáky. Autorka sice explicitně upozorňuje na to, že popisuje „etnografickou přítomnost 19. století“, jenže při zvolené formě přítomného času, míchání starších s novějšími autory čtenář trochu tápe. Ostatně jak se dnešní doba a modernizace projevila v kultuře Inupiagů? A je Harrisův teoretický přístup ještě dnes přínosný?

Fakt, že je práce spíše velmi kvalitní rešerší než analýzou, je patrný v detailech na obsahu i formě. Formálně se to projevuje občasným opakováním velmi podobných formulací, případně inkonzistencí mezi jednotlivými citovanými autory, obsahově v nejistotě v terminologickém vymezení. Jakkoliv je to z kontextu srozumitelné, tak se třeba jednou dozvídáme, že jsou jednotlivé skupiny soběstačné, abychom se o pár stránek později dočetli, že zcela soběstačné nejsou (str. 28). Terminologické tápání se projevuje již na str. 4-5, kdy se autorka snaží „udělat pořádek“ v různých označení dotčené skupiny. Namísto potřebného výkladu o rozdílu emického a etického pohledu a vysvětlení, co je to např. etnonym, se čtenář ztratí mezi výčtem označení od jednotlivých autorů. Autorčino (jinak zřejmě správné rozhodnutí) pro označení Inupiaté, nezní bez vysvětlení příliš „přesvědčivé“. Podobně by hlubší výklad potřebovalo i zacházení s „etnicitou“ (str. 25) nebo určení, co vlastně vztahuje autorka pod náboženství a proč k němu např. počítá šamanismus. Co je to kult?

Terminologická rozvolněnost ale souvisí i s překladem, kdy asi autorka musela zvolit určitý český ekvivalent. Spíš ze zájmu se ptám, jak autorka správný překlad hledala a jak jsou některé termíny v češtině užívané: místní rodina, regionální skupina, žertovní partneři?

Práci jsem četl s velikým zaujetím a navrhuji hodnocení **velmi dobře**

V Praze dne 17. června 2012

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.